

ADVIES

CRB 2021-3090

**Verplichting voor ondernemingen tot
beschikbaarstelling van een elektronisch
betaalmiddel voor consumenten**

Advies
**Verplichting voor ondernemingen tot beschikbaarstelling van een
elektronisch betaalmiddel voor consumenten**

Brussel
17.11.2021

Inbehandelingneming

Via mail van 28 oktober 2021 richtte Vice-eerste minister en Minister van Economie en Werk, de heer Pierre-Yves Dermagne, een adviesvraag aan de bijzondere raadgevende commissie (brc) Verbruik betreffende het voorontwerp van wet tot wijziging van boeken VI en XV van het Wetboek van economisch recht en tot invoering van een verplichting voor ondernemingen tot beschikbaarstelling van een elektronisch betaalmiddel voor consumenten. Hoewel de termijn voor het uitbrengen van een advies aanvankelijk 26 november 2021, werd deze termijn, via mail van de beleidschef-Dermagne op 30 oktober 2021, teruggebracht naar 10 november 2021. Dit omwille van het feit dat de tweede lezing van het voorontwerp van wet op de Ministerraad reeds voorzien was voor 19 november 2021.

De subcommissie Handelspraktijken van de brc Verbruik, die opdracht kreeg om een ontwerpadvies voor te bereiden, kwam hiertoe bijeen op 4 november 2021, waarna een schriftelijke procedure volgde.

Na een stemming op afstand, conform artikel 8 van het huishoudelijk reglement van de brc Verbruik, werd het ontwerpadvies op 17 november 2021 door de plenaire vergadering van de brc Verbruik goedgekeurd onder het voorzitterschap van de heer Steennot.

Inleiding

Het voorontwerp van wet tot wijziging van boeken VI en XV van het Wetboek van economisch recht, dat voor advies voorligt, beoogt de invoering van de verplichting voor ondernemingen om ook een elektronisch betaalmiddel ter beschikking te stellen van consumenten. Deze nieuwe verplichting is bedoeld om het gebruik van elektronische betaalmiddelen door consumenten die dat wensen, aan te moedigen, en daarnaast ook om fiscale fraude te bestrijden.

Met dit voorontwerp van wet wordt uitvoering gegeven aan het Regeerakkoord van 30 september 2020¹, waarin de regering zichzelf als doel heeft gesteld om elektronisch betalen fors uit te breiden. De consument moet steeds de mogelijkheid krijgen om cashloos te betalen. Het is volgens het Regeerakkoord niet de bedoeling om betalingen met cash geld volledig af te schaffen. Dit blijkt ook duidelijk in de memorie van toelichting bij dit voorontwerp van wet, waarin gesteld wordt dat betalingen in specien (muntstukken en bankbiljetten in euro) altijd aanvaard moeten worden door de onderneming.

¹ [Regeerakkoord_2020.pdf \(belgium.be\)](#), pagina 35.

ADVIES

1. Algemene opmerkingen

De brc Verbruik betreft de zeer korte termijn waarbinnen zij om advies werd gevraagd over dit voorontwerp van wet. Het voorontwerp van wet regelt een aangelegenheid die ten volle tot het interesseveld van de brc Verbruik behoort, als de centrale adviesstructuur voor alle problemen inzake consumptie en bescherming van de consument. Opdat consumentenvertegenwoordigers en professionele vertegenwoordigers ook bij hun respectievelijke achterban de nodige informatie zouden kunnen verzamelen en aldus tot een gefundeerd advies zouden komen, is voldoende tijd nodig. De brc Verbruik hoopt dat hier in de toekomst rekening mee kan worden gehouden. In dat kader ondersteunt de brc Verbruik de recente oproep van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven om in een regelgevingsagenda te voorzien². Een regelgevingsagenda kan bij de beleidsnota's van de ministers worden gevoegd en als basis dienen om de planning van de regelgeving die in de pipeline zit op te stellen, waarbij wordt aangegeven hoe die zal worden voorbereid en waarbij in voldoende tijd wordt voorzien voor de verschillende fasen van het regelgevingsproces, waaronder de consultatie van de geëigende overlegorganen.

De brc Verbruik hecht zijn goedkeuring aan het voorontwerp van wet en de invoering van de verplichting voor ondernemingen om ook een elektronisch betaalmiddel ter beschikking te stellen van consumenten. De brc Verbruik acht het hierbij een goede zaak dat betalingen in cash geld nog steeds aanvaard moeten worden. De brc Verbruik wenst in wat volgt niettemin enkele opmerkingen te formuleren bij dit voorontwerp van wet.

2. Fiscale kostenaf trek

De brc Verbruik begrijpt dat het voorzien van een elektronisch betaalmiddel voor talloze ondernemingen extra kosten met zich zal meebrengen, zoals in de memorie van toelichting wordt vermeld. Dit geldt vooral voor de kleinste ondernemingen die veel transacties uitvoeren met een lage waarde, zoals krantenwinkels of bakkers. De totale kost van die transacties kan dus zeer hoog zijn in verhouding tot het totale bedrag van die transacties. De brc Verbruik is dan ook tevreden dat in de memorie van toelichting een verhoogde kostenaf trek van 120 pct. wordt vooropgesteld voor microvennootschappen inzake de gedane of gedragen kosten voor het aanbieden van dergelijke elektronische betalingswijzen. De brc Verbruik heeft echter begrepen dat deze fiscale kostenaf trek voorsnog niet verder uitgewerkt werd in de programmawet, waar de bepalingen van dit voorontwerp van wet ook deel van zullen uitmaken. De brc Verbruik vraagt dan ook dat de regering hier spoedig werk van maakt en deze regeling uiterlijk op 1 juli 2022 in werking laat treden.

Wanneer voor deze fiscale kostenaf trek zou worden voortgebouwd op de tekst in de memorie van toelichting, dan stelt de brc Verbruik zich hierbij de volgende vragen:

- Welke kosten kunnen genieten van die af trek? Zijn dat enkel de transactiekosten? Wat is het maximumbedrag dat kan worden afgetrokken?
- Er bestaat ook een kostenaf trek voor de aankoop van een betaalterminal. Hoe zullen beiden zich tot elkaar verhouden?

² [Organisatie van de economie : Meer transparantie via een regelgevingsagenda \(fgov.be\)](https://www.fgov.be/organisatie-van-de-economie-meer-transparantie-via-een-regelgevingsagenda)

Bovendien zijn de tarieven van de aanbieders van elektronische betaalmiddelen niet transparant. Voor veel ondernemers is het zeer moeilijk om vooraf een duidelijk beeld te krijgen van de eenmalige en recurrente kosten die hieraan verbonden zijn. Om die reden is het ook zeer moeilijk om in te schatten welk elektronisch betaalmiddel voor de ondernemer het meest geschikt is. De brc Verbruik vraagt dan ook dat er maatregelen worden genomen om hieromtrent meer transparantie te verkrijgen.

3. Begrip elektronisch betaalmiddel

De brc Verbruik merkt op dat het begrip elektronisch betaalmiddel ruim is opgevat om te kunnen inspelen op de technologische ontwikkelingen op het gebied van betalingen. In de memorie van toelichting worden als voorbeelden van elektronische betaalmiddelen genoemd: de beschikbaarstelling van een betaalterminal met (debet- en/of krediet-)kaart, toepassingen voor smartphones, de mogelijkheid om via overschrijving te betalen, enz. De brc Verbruik vermoedt dat hiermee ook betalingsinitiatiediensten³ worden bedoeld. Indien dat het geval is, acht de brc Verbruik het aangewezen dit ook uitdrukkelijk te vermelden.

De brc Verbruik benadrukt dat er geenszins een verplichting is voor ondernemingen om alle mogelijke elektronische betaalmiddelen ter beschikking te stellen van de consument. De onderneming heeft hierin de vrije keuze. Anderzijds merkt de brc Verbruik op dat het in het belang is van zowel de onderneming als de consumenten dat het elektronische betaalmiddel dat ter beschikking gesteld wordt, voldoende toegankelijk moet zijn voor consumenten.

Bijgevolg stelt de brc Verbruik voor de memorie van toelichting als volgt aan te passen:

“Deze nieuwe verplichting is dus bedoeld om de consument te garanderen dat hij altijd de mogelijkheid heeft om elektronisch te betalen. ***De onderneming behoudt de vrije keuze welke elektronische betaalmiddelen hij ter beschikking stelt. Het is uiteraard in het belang van zowel de onderneming als de consument dat de elektronische betaalmiddelen die ter beschikking worden gesteld, voldoende toegankelijk zijn.***”

4. Het ondernemingsbegrip

De brc Verbruik merkt op dat in de memorie van toelichting een uitgebreide commentaar wordt gegeven bij het ondernemingsbegrip en welke entiteiten al dan niet een onderneming zijn. De brc Verbruik vraagt zich af in hoeverre dit noodzakelijk is. De verwijzingen naar de memorie van toelichting bij de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming kunnen verwarrend zijn daar waar intussen het begrip onderneming door het Hof van Justitie werd ingevuld voor de toepassing van de regels inzake consumentenbescherming (zie bv. de arresten BKK Mobil Oil⁴, waarin werd geoordeeld dat een ziekenfonds zelfs bij de uitvoering van taken van algemeen belang een onderneming is en Kuypers⁵ waarin werd geoordeeld dat een onderwijsinstelling die uitstel van betaling geeft een onderneming is en waaruit men zelfs zou kunnen afleiden dat ze dat ook bij het verstrekken van onderwijs zijn).

³ Een betalingsinitiatiedienst wordt door PSD II (Artikel 4, lid 15) als volgt gedefinieerd: “een dienst voor het initiëren van een betalingsopdracht, op verzoek van de betalingsdienstgebruiker, met betrekking tot een betaalrekening die bij een andere betalingsdienstaanbieder wordt aangehouden”.

⁴ HvJ 3 oktober 2013, nr. C-59/12, BKK Mobil Oil Körperschaft des öffentlichen Rechts / Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV., <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=142606&doclang=NL>.

⁵ HvJ 17 mei 2018, nr. C-147/16, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW / Susan Romy Jozef Kuipers. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:62016CJ0147>.

Voor de brc Verbruik moet verduidelijkt worden of het de bedoeling is de interpretatie te volgen die het Hof van Justitie in consumentenzaken voorstaat (wat niet verplicht is want geen omzetting van Europees recht) dan wel of men eerder wil aansluiten bij de interpretatie uit 2010 (wat er dan wel zou toe leiden dat het ondernemingsbegrip op verschillende wijzen moet wordt geïnterpreteerd binnen hetzelfde Boek van het WER)

In de memorie van toelichting wordt tevens toegelicht dat volgens de definitie van onderneming, toepasselijk op boek VI van het Wetboek van economisch recht (art. I.8, 39°, WER), onder onderneming wordt verstaan “iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen”, en dat deze definitie aldus naar het begrip ‘duurzaamheid’ verwijst. Volgens de brc Verbruik kan deze passage in de memorie van toelichting echter tot verwarring leiden. Het gaat hier immers niet zozeer om duurzaamheid, wel over het feit dat enkel entiteiten die op duurzame wijze (dit is met regelmaat) optreden als onderneming beschouwd kunnen worden.

5. Tekstuele en vormelijke opmerkingen

De brc Verbruik acht het aangewezen om in de memorie van toelichting bij artikel 3, na de volgende passage: “Deze verplichte beschikbaarstelling van een elektronisch betaalmiddel laat ondernemingen niet toe om betalingen in speciën te weigeren, dit wil zeggen betalingen met muntstukken en bankbiljetten in euro. Betalingen in speciën moeten altijd worden aanvaard door de onderneming. In 2020 heeft de Europese Commissie dat immers nog verduidelijkt in haar “Mededeling 2020/592 van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s over een strategie voor retailbetalingen voor de EU.” het volgende toe te voegen ter verduidelijking van de verplichting op speciën te aanvaarden: “De verplichting om speciën te aanvaarden doet geen afbreuk aan artikel 67 §2 van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten”.

Art. 67 §2 van de Antiwitwaswet stelt dat geen enkele betaling of schenking in contanten mag worden verricht of ontvangen voor meer dan 3 000 euro (of de tegenwaarde in een andere munteenheid) in het kader van een verrichting of een geheel van verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan.

De brc Verbruik is verder van mening dat een andere passage in de memorie van toelichting bij artikel 3, namelijk “Bovendien moet de onderneming in een relatie tot een consument staan, vooraleer de verplichting om een elektronisch betaalmiddel aan te bieden van toepassing is”, niet geheel duidelijk is. De brc Verbruik stelt dan ook voor de passage als volgt te herformuleren: “De verplichting om een elektronisch betaalmiddel ter beschikking te stellen is enkel van toepassing ten opzichte van consumenten (in een B2C-verhouding)”.

In de memorie van toelichting, bij artikel 3, laatste alinea, wordt artikel VII.30, §3 WER in herinnering gebracht. Dit artikel houdt in dat de onderneming geen kosten zal kunnen aanrekenen aan de consumenten voor het gebruik van een elektronisch betaalmiddel. De brc Verbruik vraagt zich af of dan ook niet verwezen moet worden naar artikel VI.42 WER, dat bepaalt dat het verboden is voor de onderneming om consumenten voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel vergoedingen aan te rekenen die de kosten voor de onderneming als gevolg van het gebruik van dit middel overschrijden.

De brc merkt tevens op dat ook tussen ondernemingen de verplichting kan bestaan om de schuldenaar giraal te laten betalen (zie het KB nr. 56 van 10 november 1967 tot bevordering van het gebruik van giraal geld). Meer concreet bepaalt artikel 3 van het dit KB. *"In de betrekkingen tussen de handelaars, optredend naar aanleiding van de uitoefening van hun handel, mogen die personen de betalingen of stortingen van ten minste (tienduizend) frank niet weigeren, die uitgevoerd worden door middel van een al of niet gekruiste cheque of door middel van een overschrijving op een rekening bij de Dienst der Postcheques of bij een in België gevestigde bankinstelling of bij een instelling vermeld in artikel 1, tweede lid, 1°, van het koninklijk besluit nr 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgifteregime voor titels en effecten of bij een der ondernemingen vermeld in artikel 1, lid 2, 3°, van hetzelfde koninklijk besluit (of bij een door de Nationale Kas voor beroepskrediet erkende kredietvereniging, of bij een door het Nationaal Instituut voor landbouwkrediet erkende kredietkas). De ontvangst door de schuldeiser van die betalingstitels gebeurt onder voorbehoud van goede afloop, overeenkomstig het gemeen recht. Wanneer een schuldeiser die zijn betaling per cheque of per overschrijving ontvangt verplicht is, als tegenprestatie, hetzij koopwaren of andere roerende goederen, hetzij representatieve bescheiden van koopwaren of met waarborgen vergezeld bewijzen van schuldvordering te leveren of een pand terug te geven, kan hij zijn levering uitstellen tot de betaaltitel werd uitgevoerd."*

Volgens de brc Verbruik verdient het aanbeveling ook dit KB te evalueren en in het WER te verwerken.

De brc Verbruik vraagt tevens, meer in het algemeen, om in de memorie van toelichting verwijzingen te gebruiken die up to date zijn. Zo wordt onder meer nog verwezen naar het Wetboek van Koophandel, daden van koophandel en de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming. Deze verwijzingen zouden best verwijderd of aangepast worden.

De brc Verbruik stelt tot slot vast dat het voorontwerp van wet de voorgenomen wijziging in Boek VI WER wenst door te voeren door de titel van het Hoofdstuk 2/1. 'Afronding van het te betalen bedrag' te wijzigen in 'Betaling door de consument' en een nieuwe artikel VI.7/4 in te voegen. De brc Verbruik vraagt zich af of het niet beter zou zijn dit artikel op een andere plaats in het Boek VI WER in te lassen, bijvoorbeeld als VI.41/1 of VI.42/1 WER. Dit artikel zou bijgevolg deel uitmaken van titel 3. Overeenkomsten met consumenten, en artikel VI.42 WER gaat reeds over betalingen tussen ondernemingen en consumenten.